

Ten slotte nog een enkel woord over het nauwe verband, dat er bestaat tusschen de philologie en de philosophie of liever de psychologie.

De eerste beschouwt het werk, de tweede den werkmeester; maar het eene gaat niet zonder het andere.

In de literatuur- en kunstgeschiedenis is de biographie der schrijvers en kunstenaars niet een bijkomstig iets, maar een zeer essentieel deel van het werk. Wat nu in het bijzonder van den persoon en zijn werk geldt, geldt ook van den logos in 't algemeen en zijn werk. Wie het werk goed wil kennen, moet trachten den werkmeester in zijn bestaan en denkwijze te leeren kennen. Daarom is degelijke philologische kennis niet denkbaar zonder grondige psychologische studie. Maar ook omgekeerd. Uit het werk kan men besluiten tot den werkmeester, dus uit de werken van den logos tot den logos zelf. Van daar, dat de psychologie onder hare bronnen aan de litteratuur- en kunstgeschiedenis eene plaats toekent. De sociologische psychologie, in tegenstelling met de physiologische psychologie aldus genoemd, heeft daarom als onderdeelen de psychologie der volken, de psychologie der literatuur en dergelijke 1).

Resumeerende kom ik tot conclusie, dat de philologie inderdaad is logologie, de wetenschap van den logos. Zooals echter Natuurkunde in ruimeren zin voor de wetenschap der natuur in haar geheelen omvang gebruikt wordt, maar ook in engeren zin alleen een onderdeel dezer wetenschap, de physica, aanduidt, zoo ook neem ik philologie in ruimeren zin met inbegrip van historie en philosophie en in engeren zin, als afzonderlijke discipline naast de twee genoemde.

De philologie in den engeren en gewonen zin heeft dan tot voorwerp in de eerste plaats de taal zelf als de uiting van den logos en in de tweede plaats de werken in de taal door het schrift overgeleverd, in 't bijzonder die, welke ten opzichte van de uiting van den logos in vorm of inhoud of in beide karakteristiek zijn.

1) Höffding Psychologie pag. 31 en 32.